

Van signaal tot interventie

**Schoolspecifiek pestprotocol OBS De Kosmos
Incl. digitaal pesten**

Ontwikkeld in samenwerking met Bureau jeugdzorg, GGD, IJsselgroep, Wisselwerk en GGned

Versie schoolspecifiek OBS De Kosmos dec. 2010

Voorwoord

Voor u ligt het stappenplan dat als leidraad dient bij de aanpak van pestproblematiek op De Kosmos. Bij het opstellen van dit plan is onderscheid gemaakt tussen incidenteel en structureel pesten. Pesten begint veelal als incident: kinderen pakken een ander kind op een grensoverschrijdende wijze aan. Er is sprake van een verschil in machtspositie. De ervaring leert dat wanneer niet tijdig op adequate wijze aandacht wordt besteed aan een dergelijke beginnende vorm van pestproblematiek, het pestincident kan ontaarden in een structureel pestprobleem.

Structureel pesten wijst op problemen in de groepssfeer, die niet van voorbijgaande aard zijn.

Wij spreken van pesten wanneer een zelfde kind iedere keer opnieuw slachtoffer wordt van pesterijen door een of meerdere kinderen. Deze pesterijen hebben als doel het slachtoffer te kwetsen, te vernederen of anderszins geestelijk, fysiek en/of materieel schade toe te brengen. Het gepeste kind kan zich tegen deze vorm van overmacht niet verweren. Het voelt dat het buiten de groep staat, er niet bij hoort. Deze uitsluiting van de groep kan een bedreiging vormen voor zijn ontwikkeling tot een geestelijk gezond en sociaal functionerend wezen, een mens met een positief zelfbeeld en vertrouwen in de medemens.

Ook de sociale ontwikkeling van de pesters zelf loopt gevaar: immers kinderen die op negatieve wijze met anderen omgaan en daarin niet worden gecorrigeerd leren niet om op een sociaal competente wijze met de medemens om te gaan. Bovendien beïnvloedt structurele pestproblematiek de sfeer in de klas negatief. Leerresultaten gaan achteruit en kinderen voelen zich minder veilig, zo blijkt uit onderzoek. Kinderen gaan dan ook met minder plezier naar school.

Vroegtijdige onderkenning van (dreigende) structurele pestproblematiek is dan ook van groot belang. Pesterijen onttrekken zich echter vaak aan het oog van de leerkracht, het slachtoffer houdt niet zelden zijn mond uit angst of schaamte. Het is dan ook noodzakelijk om alert te zijn op signalen die duiden op (beginnende) pestproblematiek. Een kind dat vaak alleen staat op het schoolplein, alleen in de rij naar gym loopt, bij indeling in werkgroepjes overblijft en regelmatig blijft hangen in de klas in de pauzes en na de les, geeft hiermee aan dat hij of zij niet goed in de groep ligt. Het kind zal zich veelal niet veilig voelen en heeft geen of weinig plezier in school.

Preventie

De Kosmos hanteert de methode "Kanjertaining in het basisonderwijs."
Alle leerkrachten hebben om de training te mogen geven zelf scholing gehad en herhalen dat op gezette tijden om de licentie te kunnen behouden.

Onderwerpen uit de kanjermethode:

- jezelf voorstellen/jezelf presenteren
- Iets aardigs zeggen en met een compliment leren omgaan
- Met eigen gevoelens en die van een ander kunnen omgaan
- Ja en Nee kunnen zeggen
- Je mening vertellen (en wanneer het misschien goed is dat niet te doen)
- Een ander durven vertrouwen en zelf te vertrouwen zijn
- Samenwerken
- Hoe onderhoud je vriendschap; hoe raak je vrienden kwijt
- De kunst van vragen stellen, belangstelling voor de ander
- Kritiek kunnen en durven geven
- Kritiek weten te ontvangen en er je voordeel mee doen
- Laat je begrijpen door een ander
- Zelfrespect, zelfvertrouwen, trots zijn
- Leren stoppen met treiteren
- Uit slachtofferrol stappen en het heft in eigen hand nemen

Doel van de kanjertaining op De Kosmos is de sfeer in de klas goed te houden (preventief), of te verbeteren (curatief).

Subdoelen

- bevorderen van vertrouwen en veiligheid in de klas
- versterken van sociale vaardigheden bij de leerlingen
- beheersing door leerlingen van verschillende oplossingsstrategieën in conflicten
- bewustwording van eigenheid bij de leerlingen: Ik doe mij niet anders voor dan ik in werkelijkheid ben

De kanjertaining in de onderbouw bestaat uit 123 lessen van ongeveer 45 minuten en in de bovenbouw uit 10 lessen van 90 minuten. De lessen worden in principe om de week gegeven. De training bestaat uit een aantal lessen waarin o.a. de volgende thema's aan de orde komen:

- jezelf voorstellen
- Weet jij hoe je je voelt?
- Kun jij nee zeggen?
- Luisteren en vertellen (luisteren, vertellen, samenvatten, vragen stellen, antwoord geven)
- Luisteren en samenwerken
- vriendschap

-Je mening vertellen, maar niet altijd

Pestprobleem als incident

Pesten begint altijd als incident. Daarom nemen we ieder signaal serieus. Het signaal komt van leerlingen, van ouders/verzorgers of van collega's.

We nemen het signaal serieus, ook als dit voor de leerkracht nog niet als probleem wordt gezien.

Stap 1   Informatie verzamelen

Doel   Een beeld krijgen van de situatie.

Acties   Nadat de leerkracht het signaal heeft ontvangen, wordt gestart met het verzamelen van informatie. Dit kan zijn:

- ◆ gesprek met het gepeste kind
- ◆ gesprek met de pester
- ◆ gesprek met de ouders/verzorgers
- ◆ observatie in vrije situaties, bijv. plein en gymles
- ◆ gesprek met collega's
- ◆ gesprek met overblijfmeeuwerkers

Stap 2   Eenvoudige concrete maatregelen

Doel   Voorkomen dat pesten structureel wordt.

Acties   Als de informatie is verzameld, wordt bepaald welke concrete maatregelen genomen worden om het pesten te stoppen en te voorkomen dat het een structureel karakter krijgt. Er worden duidelijke afspraken gemaakt, bijvoorbeeld:

- ◆ veranderen van de plek in de klas
- ◆ bepalen van de plek in de rij naar de gym
- ◆ bekijken looproute in de klas
- ◆ dagelijks/wekelijks gesprekje met de kinderen
- ◆ afspraak met speelmaatje op het plein
- ◆ voor- en nabespreken pauze
- ◆ voorkomen bij de gymles dat leerlingen zelf groepjes samenstellen en dat er bepaalde leerlingen als laatste overblijven
- ◆ zorg dat het gepeste kind bij groepswork ingedeeld is in een positief samenwerkend groepje.

Er worden met de kinderen duidelijke afspraken gemaakt. Op klassikaal niveau kan aandacht besteed worden aan de sociale sfeer in de klas door middel van inzetten van de principes van de Kanjertraining, de methode die wij volgen en waarin wij geschoold/getraind zijn en die zich richt op het voorkomen van pestproblematiek.

Pestproblematiek met een structureel karakter

Wanneer pestproblematiek een structureel karakter heeft aangenomen dan wordt het probleem breed aangepakt. Een dergelijk probleem wordt op schoolniveau en klassenniveau aangepakt.

Bij structureel pesten is altijd sprake van een probleem in de groepssfeer en -veiligheid

Stap 1   Inbreng signaal structurele pestproblematiek in het team (incl. IBer)

Doel   Het hele team wordt betrokken bij de aanpak van structurele pestproblematiek met als doel verbetering van de groepssfeer en versterking van het gevoel van veiligheid in klas en school.

N.B.   Indien niet mogelijk het gesignaleerde probleem op korte termijn in het team te bespreken, dan wordt de problematiek alvast besproken met de IBer. Op een later tijdstip wordt het probleem in het team ingebracht.

Stap 2   De oriëntatiefase: beeldvorming groepsklimaat

Doel   Middels informatie via diverse kanalen een duidelijk beeld verkrijgen van de wijze waarop kind en ouders de pesterijen beleven; de ouders van de direct betrokkenen worden serieus betrokken en voelen zich gehoord.

N.B.   Stap 1 en 2 kunnen ook in omgekeerde volgorde worden genomen.

Acties   Inwinnen informatie op individueel niveau:

- ◆ middels een gesprek met ouders (en kind)
- ◆ gesprek met collega's
- ◆ gesprek met overblijfmedewerkers

Inwinnen informatie op klassenniveau:

Leerkracht brengt het groepsklimaat in kaart m.b.v

- ◆ eigen observaties, ook in vrije situaties, bijv. plein en gymles
- ◆ materialen vanuit de Kanjermethode

Stap 3   Teamoverleg: brainstorm suggesties breed plan van aanpak

Doel   Middels een probleemanalyse worden aanknopingspunten verkregen voor het bedenken van een plan van aanpak van de pestproblematiek; gezamenlijk werken aan een plan van aanpak bevordert de onderlinge betrokkenheid en vergroot de draagkracht van het team; afspraken worden doelmatiger nageleefd.

Acties   Uitgangspunt: wat is er aan de hand?

Aan de hand van de ingebrachte gegevens kan het team mogelijke oorzaken van de pestproblematiek aanwijzen.

...en wat gaan we daaraan doen?

Suggesties voor een plan van aanpak op klassenniveau en schoolbreed

Gezamenlijk worden zoveel mogelijke suggesties aangedragen voor de aanpak van de pestproblematiek.

Klassenniveau: De betrokken leerkracht en de IBer maken op grond van de voorstellen een plan van aanpak binnen de klas. Dit plan sluit aan bij de bestaande klassensituatie. Uitgangspunt is dat de leerlingen samen verantwoordelijk zijn voor de sfeer in hun groep. Enkele suggesties om het groepsklimaat te verbeteren:

- ◆ tolereer niet dat leerlingen vervelende, kwetsende opmerkingen naar en over elkaar maken
- ◆ accepteer geen extreem stoere verhalen in de kring
- ◆ let op dat kinderen naar elkaar luisteren en iedereen aan het woord kan komen
- ◆ spreek met kinderen af dat zij niet op een vervelende manier aan elkaar komen
- ◆ spreek af dat de kinderen niet ongevraagd aan elkaars spullen komen
- ◆ kies lesmaterialen ter verbetering van de sfeer (zie overzicht blz. 5)
- ◆ èn: gezellige activiteiten blijven doen: dit bevordert de groeps sfeer eveneens

Zie voor verdere suggesties ook "pestprobleem als incident", stap 2

Schoolniveau: Het team maakt gezamenlijk een keuze voor strategieën die schoolbreed uitgevoerd zullen worden. Te denken valt aan:

- ◆ concrete afspraken over gedragsregels die schoolbreed gelden
- ◆ spreek met elkaar af één lijn te trekken bij het actieve toezicht op het schoolplein en
- ◆ koppel, indien nodig, zowel opvallend negatief als positief sociaal gedrag van leerlingen terug naar de groepsleerkracht
- ◆ koppel iedere vorm van negatief of positief sociaal gedrag terug naar de groepsleerkracht wanneer het leerlingen betreft die betrokken zijn bij het structurele pesten
- ◆ spreek kinderen aan op hun negatieve gedrag in de omgang met elkaar en
- ◆ beloon kinderen voor hun positieve sociale gedrag
- ◆ maak afspraken omtrent de gezamenlijke naleving van de afspraken door teamleden en leerlingen.

Stap 4 Ouders/verzorgers informeren

Doel Het stimuleren van de betrokkenheid van de ouders/verzorgers bij het plan van aanpak op school en hierover met hun kinderen te praten.

Actie Alle ouders/verzorgers worden ingelicht over de activiteiten en afspraken op klassen- en schoolniveau, die in het kader van de aanpak van de pestproblematiek worden uitgevoerd.

Stap 5   **Interventie/actiefase**

Doel Door pestproblematiek op beide niveaus middels afspraken en specifieke activiteiten structureel en grondig aan te pakken is de kans op een positief en duurzaam resultaat het grootst.

Actie De gekozen interventies worden uitgevoerd op klassen- en schoolniveau.

Stap 6   **Evaluatie in team**

Doel Feedback geven en krijgen over de uitgevoerde interventies en advisering omtrent vervolg aanpak aan de verschillende betrokkenen.

Actie In het team worden de bevindingen en resultaten van de interventies besproken. Op grond hiervan wordt bekeken welke activiteiten zinvol zijn geweest en effectief bleken. Indien nodig wordt opnieuw nagedacht over nieuwe mogelijkheden om problemen verder aan te pakken.
Indien nodig: externe deskundigheid inroepen.
De ouders krijgen feedback in de vorm van een mondelinge toelichting of via een schrijven. Een ouderavond kan tot de mogelijkheden behoren mits goed voorbereid en onder onafhankelijke en deskundige begeleiding

Digitaal pesten

De laatste jaren doet het digitaal of cyberpesten van zich spreken. Hoewel deze vorm van pesten veelal niet op school plaats heeft, heeft de school wel te maken met de gevolgen ervan.

Dit protocol is onderdeel van het protocol "Veiligheid" en heeft betrekking op digitaal pesten.

In dit protocol staat beschreven hoe cyberpesten te herkennen is, hoe er preventief wordt opgetreden, hoe er curatief wordt opgetreden.

Inleiding:

Digitaal pesten is één van de verschillende vormen van pesten. Op het internet kan men een andere identiteit aannemen of volledig anoniem blijven, waardoor de grenzen van het pestgedrag worden verlegd. Het is een groeiend probleem. Daarom is een protocol van belang. Dit protocol stuurt aan op een integrale aanpak met ouders.

Vormen van digitaal pesten

Anonieme berichten versturen via MSN en SMS, schelden, roddelen, bedreigen, foto's van mobieltjes en webcam op internet plaatsen, privégegevens op een site plaatsen, wachtwoorden en credits stelen en misbruiken, haatprofielen aanmaken, virussen sturen, happy slapping, en het versturen van een e-mail bom.

Preventief:

Wanneer de leerkracht merkt, dat er door kinderen uit zijn/haar klas thuis gebruik gemaakt wordt van chatprogramma's als MSN, of er e-mailcontacten tussen leerlingen zijn, bespreekt de leerkracht met de groep de voordelen én risico's hiervan. In de bovenbouwgroepen is dit sowieso aan de orde.

Informatie hierover is te vinden op diverse websites, welke verderop in het protocol worden genoemd.

Curatief:

Signalen betreffende cyberpesten nemen we altijd serieus. Wanneer de leerkracht signaleert, dat er sprake is van cyberpesten, volgt hij/zij onderstaand stappenplan.

1. Gesprek met de gepeste leerling en gesprek met de dader(s)

Deze twee onderdelen vallen beiden onder de eerste stap. Ze dienen naast elkaar uitgevoerd te worden. Het is namelijk van belang dat er met zowel het slachtoffer als met de daders in gesprek gegaan wordt. Daarvoor dienen de dader(s) dus opgespoord te worden. Er moet worden afgewogen of de gesprekken afzonderlijk plaatsvinden of dat dit in een driegesprek (leerkracht, slachtoffer, dader) kan plaatsvinden. Hierbij worden duidelijke afspraken gemaakt over het vervolg.

Gesprek met de gepeste leerling

Het is van belang dat de leerkracht:

- deze leerling en diens klacht serieus neemt.
- de leerling zijn verhaal laat doen en daar de tijd voor neemt.
- zich probeert in te leven in de leerling.

- geen verwijten maakt. Dat maakt het onveilig voor de leerling, waardoor deze minder zal vertellen of zelfs helemaal niets meer zal vertellen.
- de leerling de tip geeft om de pester te blokkeren en te verwijderen wanneer het om pesten via MSN gaat. Voordat de leerling dit doet moet deze de gesprekken uitprinten die hij/zij heeft gevoerd met de pester. Deze gesprekken kunnen mogelijk als bewijsmateriaal dienen.
- door blijft vragen. Vooral wanneer het gaat om een gesprek met een leerling na het signaleren van digitaal pesten. De leerling zal niet snel vertellen dat hij/zij gepest wordt of zelf pest.

Opsporen van de dader(s)

Soms zal bekend zijn wie de pester is en soms niet. Wanneer niet bekend is wie de pester is zal er getracht moeten worden om dit op te sporen. Dit kan gedaan worden door gesprekken te bewaren en uit te printen. In deze gesprekken kunnen aanwijzingen staan over wie de dader is. Wanneer het pesten op school gebeurt kan dit in samenwerking met het systeembeheer worden opgespoord/achterhaald. De stijl van het bericht en eventuele taalfouten en aanwijzingen kunnen de dader verraden. De dader kan wellicht ook worden gevonden door in de klas te praten over wat er is gebeurd.

Gesprek met de dader(s)

Hierbij is het van belang:

- In te gaan op wat er gaande is.
- Door te vragen.
- Goed te luisteren naar de kant van het verhaal van deze leerling en dit serieus te nemen.
- Te wijzen op de mogelijke gevolgen voor de gepeste leerling.
- Duidelijk te maken dat de leerling zich schuldig maakt aan een ernstig feit en dat dit in sommige gevallen zelfs strafbaar is. Er kunnen dan strafrechtelijke consequenties volgen. Als het pesten op deze manier bespreekbaar wordt gemaakt, bestaat het gevaar dat het slachtoffer opnieuw door de pester(s) te grazen wordt genomen. Zorg ervoor dat er een goed pestbeleid is en dat docenten oog houden voor het pestgedrag. Wanneer er een goed pestbeleid is, wordt de kans op herhaling kleiner. Bespreek dit in het team en met de directie. Er zijn veel instanties die de school kunnen helpen bij een effectieve antipest aanpak. Kijk hiervoor op www.mijnleerlingonline.nl

2. Ouders/verzorgers van de leerlingen op de hoogte stellen

De leerkracht informeert zowel de ouders/verzorgers van de gepeste leerling als de ouders/verzorgers van de pester zo spoedig mogelijk over wat er speelt. Dat gebeurt bij voorkeur vóór het gesprek met de betrokken leerlingen. Denk hierbij aan het volgende:

- Vraag hen of zij de signalen herkennen. Wanneer zij niet weten wat de signalen zijn, kunt u hen hierover informatie geven.
- Vertel ouders/verzorgers dat het niet hun schuld is
- Informeer de ouders over de afspraken die met de leerlingen zijn gemaakt, wanneer het gesprek met hen al heeft plaatsgevonden.
- Vertel hen welke maatregelen zij kunnen nemen/wat zij kunnen doen
- Verwijs de ouders/verzorgers voor meer informatie naar bijvoorbeeld:
  - Het gratis telefoonnummer 0800-5010 (voorheen de onderwijstelefoon).
  - www.pestweb.nl. Zij kunnen antwoord geven op vragen van ouders/verzorgers. Zij zijn ook per telefoon te bereiken: 0800 2828280 of mobiel 0900 2828280, elke

schooldag van 2 tot 5 uur.

- www.mijnkindonline.nl en www.stichtingstomp.nl

3. Afronding

Wanneer de leerkracht signaleert, dat het cyberpesten daadwerkelijk is gestopt, informeert hij/zij de ouders/verzorgers hierover.

Bovendien informeert hij/zij de directie over het voorval en de gemaakte afspraken. De directie registreert dit in de zogenaamde 'incidentenregistratie'.

Hiermee is de procedure afgerond.

4. Nazorg

Het is belangrijk om de leerlingen voorlopig te blijven volgen, om te voorkomen dat het pestgedrag terugkeert.

Vraag de leerling die gepest is af en toe hoe het met hem/haar gaat. Let erop dat dit gebeurt in een veilige ruimte. Wanneer de leerling over de gang loopt zal hij/zij waarschijnlijk minder snel zeggen dat het niet goed gaat. Ook de leerling die gepest heeft kunt u vragen hoe het met hem/haar gaat. Deze kan namelijk ook behoefte hebben aan aandacht.

5. Blijvend pestgedrag; herhaling van het pestgedrag

Wanneer het pesten door blijft gaan of terugkeert volgen we achtereenvolgens de volgende stappen (vergelijk protocol 'Regels en Afspraken', vanaf stap 6):

1. Er vindt een gesprek plaats tussen directie, leerkracht en ouders van de pestende leerling. In dit gesprek worden afspraken gemaakt over de aanpak. De leerkracht maakt van dit gesprek een verslag.
2. Mocht in het voornoemde gesprek geen overeenstemming bereikt worden, dan neemt de directie een besluit over de vervolgstappen. Hiervan worden ouders en leerkracht binnen een week na het gesprek schriftelijk op de hoogte gesteld
3. Bij aanhoudend ongewenst gedrag van de leerling kan de directie besluiten tot een (tijdelijke) schorsing van de leerling
4. Wanneer ook hierna het ongewenste gedrag aanhoudt, zal de directeur het bevoegd gezag verzoeken tot verwijdering over te gaan. Hierbij wordt de procedure als omschreven in de schoolgids (toelating, schorsing en verwijdering) in acht genomen.

Meer informatie over cyberpesten:

Op het internet is volop informatie te vinden.

Kijk hiervoor op de volgende sites:

- www.pestweb.nl
- www.pestten.net
- www.stichtingstomp.nl
- www.posicom.nl
- www.stopdigitaalpesten.nl
- www.mijnleerlingonline.nl

Overzicht

Hulpmiddelen bij inventarisatie pestproblematiek:

"Zelfbeeldvragenlijst" in "Gedragsproblemen van A tot en met Z" door Luc Koning, zie: faalangst. Zelfbeeldvragenlijst is op te vragen bij Perspectief of de WSNS functionarissen. "Sociogram" op diskette van O.W.G.

"De pesttest" (diskette), te verkrijgen bij: Vereniging voor Openbaar Onderwijs (VOO), tel. 036-5331500, voor leden f 30,-, niet leden f 60,-; Postbus 102412; 1301 AE Almere.

Interventiemogelijkheden

Zie: Leskist "Kinderen onder elkaar" die bij de GGD te leen is, met verschillende keuzemogelijkheden voor interventies per bouw. Deze kist kan worden geleend bij de GGD Regio Stedendriehoek, tel. 0570 – 664664. Kosten uitleen leskist: f 20,- voor 4 weken incl. bezorgen en ophalen door koeriersdienst.

"Apart", antipestspel; te verkrijgen bij Nienhuis Educatief, tel. 0314-627127, of bij de schoolleverancier; kosten: f 99,- incl. BTW

"Pestschrift, wat je pest dat ben je zelf!" door Marja van Baeten, Jos van Hest; Utrecht 1999; te verkrijgen bij: Jopla, Platform van jongeren met een handicap, tel. 030-2970033

Preventieve interventies

In het stappenplan "Sociaal emotionele vorming" van de GGD Regio Stedendriehoek staan aanvullende suggesties voor preventie en escalatie van pestproblematiek. Te verkrijgen bij de GGD Regio Stedendriehoek, tel. 055-5772700

Externe deskundigen:

Voor individuele ondersteuning:

Bureau Jeugdzorg, tel. 055-5786130

Afdeling JGZ van de GGD Regio Stedendriehoek, tel.055-5772700

WSNS, WSNS functionarissen of de PCL van het samenwerkingsverband of het Zorgplatform

Opvoedwinkel, tel. 055-5790435

Voor klassikale ondersteuning:

WSNS

Stichting Perspectief, Dienstverleningscentrum voor onderwijs: tel. 055 – 5994455

Sociale vaardigheidstraining

Samenwerkingsverband voor openbaar onderwijs

1. Doelgroep:

Kinderen van de basisscholen binnen het Openbaar samenwerkingsverband Apeldoorn.

Kinderen van 8-12 jaar die problemen hebben in hun contacten met andere kinderen.

Ze kunnen worden geplaagd of plagen juist anderen. Deze kinderen zijn vaak sociaal incompetent en/ of angstig.

2. Aanmelding:

- Vanuit COCO kunnen leerlingen aangemeld worden bij de PCL met een hulpvraag om SOVA-training
- De intake commissie van de PCL bepaalt of een sociale vaardigheidstraining wenselijk is
- De PCL geeft de naam van de leerling door aan de SOVA- trainers.

3. Intake fase:

- De SOVA trainers houden een intake gesprek met de leerkracht. Zij bepalen welke leerlingen voor de komende training in aanmerking komen.
- De SOVA trainers hebben vervolgens een intake gesprek met de ouders en
- een intake gesprek met de leerling
- Voorlichtingsbijeenkomst voor leerkrachten van deelnemende kinderen.

4. Locatie/ tijdstip en aantal trainingen:

- SBO de Boemerang, Zilver schoon 104 te Apeldoorn
- 10 bijeenkomsten van 90 minuten
- 3 ouderbijeenkomsten voor achtergrond info en begeleiding
- Een groep van 6 – 8 leerlingen
- De training wordt gegeven door 2 trainers
- Dinsdagochtend van 8.30 – 10.00 uur op het SBO.

5. De SOVA training:

- Inhoud: kennismaken/ luisteren en vertellen/ gevoelens herkennen en verwoorden/ GGGG: gebeurtenis- gevoel- gedachte – gedrag/ verschillende manieren van reageren: de 3 petjes/ vragen stellen aan elkaar/ nee zeggen, je eigen mening geven/ kritiek leren ontvangen/ samen spelen, samenwerken.
- Methodiek: imitatiespel/ rollenspel/ video opnames/ lichaamsoefeningen samen spelen/ beloningssysteem/ klussen (hierbij worden ouders en school betrokken).

6. Kosten:

geen

Samenvatting t.b.v. de groepsmap

Stappenplan Pestgedrag

Incident:

Stap 1 Informatie verzamelen

Doel Een beeld krijgen van de situatie.

Acties Nadat de leerkracht het signaal heeft ontvangen, wordt gestart met het verzamelen van informatie. Dit kan zijn:

- ◆ gesprek met het gepeste kind
- ◆ gesprek met de pester
- ◆ gesprek met de ouders/verzorgers
- ◆ observatie in vrije situaties, bijv. plein en gymles
- ◆ gesprek met collega's
- ◆ gesprek met overblijfm medewerkers

Stap 2 Eenvoudige concrete maatregelen

Doel Voorkomen dat pesten structureel wordt.

Acties Als de informatie is verzameld, wordt bepaald welke concrete maatregelen genomen worden om het pesten te stoppen en te voorkomen dat het een structureel karakter krijgt. Er worden duidelijke afspraken gemaakt, bijvoorbeeld:

- ◆ veranderen van de plek in de klas
- ◆ bepalen van de plek in de rij naar de gym
- ◆ bekijken looproute in de klas
- ◆ dagelijks/wekelijks gesprekje met de kinderen
- ◆ afspraak met speelmaatje op het plein
- ◆ voor- en nabespreken pauze
- ◆ voorkomen bij de gymles dat leerlingen zelf groepjes samenstellen en dat er bepaalde leerlingen als laatste overblijven
- ◆ zorg dat het gepeste kind bij groepswork ingedeeld is in een positief samenwerkend groepje.

Er worden met de kinderen duidelijke afspraken gemaakt. Op klassikaal niveau kan aandacht besteed worden aan de sociale sfeer in de klas door middel van inzetten van de principes van de Kanjertraining, de methode die wij volgen en waarin wij geschoold/getraind zijn en die zich richt op het voorkomen van pestproblematiek.

Structureel

Stap 1 Inbreng signaal structurele pestproblematiek in het team (incl. IBer)

Doel Het hele team wordt betrokken bij de aanpak van structurele pestproblematiek met als doel verbetering van de groepssfeer en versterking van het gevoel van veiligheid in klas en school.

N.B. Indien niet mogelijk het gesignaleerde probleem op korte termijn in het team te bespreken, dan wordt de problematiek alvast besproken met de IBer. Op een later tijdstip wordt het probleem in het team ingebracht.

Stap 2 De oriëntatiefase: beeldvorming groepsklimaat

Doel Middels informatie via diverse kanalen een duidelijk beeld verkrijgen van de wijze waarop kind en ouders de pesterijen beleven; de ouders van de direct betrokkenen worden serieus betrokken en voelen zich gehoord.

N.B. Stap 1 en 2 kunnen ook in omgekeerde volgorde worden genomen.

Acties *Inwinnen informatie op individueel niveau:*

- ◆ middels een gesprek met ouders (en kind)
- ◆ gesprek met collega's
- ◆ gesprek met overblijfm medewerkers

Inwinnen informatie op klassenniveau:

Leerkracht brengt het groepsklimaat in kaart m.b.v

- ◆ eigen observaties, ook in vrije situaties, bijv. plein en gymles
- ◆ materialen vanuit de Kanjermethode

Stap 3 Teamoverleg: brainstorm suggesties breed plan van aanpak

Doel	Middels een probleemanalyse worden aanknopingspunten verkregen voor het bedenken van een plan van aanpak van de pestproblematiek; gezamenlijk werken aan een plan van aanpak bevordert de onderlinge betrokkenheid en vergroot de draagkracht van het team; afspraken worden doelmatiger nageleefd.
Acties	<i>Uitgangspunt: wat is er aan de hand?</i> Aan de hand van de ingebrachte gegevens kan het team mogelijke oorzaken van de pestproblematiek aanwijzen. <i>...en wat gaan we daaraan doen?</i> <i>Suggesties voor een plan van aanpak op klassenniveau en schoolbreed</i> Gezamenlijk worden zoveel mogelijke suggesties aangedragen voor de aanpak van de pestproblematiek.
Klassenniveau:	De betrokken leerkracht en de IBer maken op grond van de voorstellen een plan van aanpak binnen de klas. Dit plan sluit aan bij de bestaande klassensituatie. Uitgangspunt is dat de leerlingen samen verantwoordelijk zijn voor de sfeer in hun groep. Enkele suggesties om het groepsklimaat te verbeteren: <ul style="list-style-type: none"> ◆ tolereer niet dat leerlingen vervelende, kwetsende opmerkingen naar en over elkaar maken ◆ accepteer geen extreem stoere verhalen in de kring ◆ let op dat kinderen naar elkaar luisteren en iedereen aan het woord kan komen ◆ spreek met kinderen af dat zij niet op een vervelende manier aan elkaar komen ◆ spreek af dat de kinderen niet ongevraagd aan elkaars spullen komen ◆ kies lesmaterialen ter verbetering van de sfeer (zie overzicht blz. 5) ◆ èn: gezellige activiteiten blijven doen: dit bevordert de groeps sfeer eveneens Zie voor verdere suggesties ook "pestprobleem als incident", stap 2
Schoolniveau:	Het team maakt gezamenlijk een keuze voor strategieën die schoolbreed uitgevoerd zullen worden. Te denken valt aan: <ul style="list-style-type: none"> ◆ concrete afspraken over gedragsregels die schoolbreed gelden ◆ spreek met elkaar af één lijn te trekken bij het actieve toezicht op het schoolplein en ◆ koppel, indien nodig, zowel opvallend negatief als positief sociaal gedrag van leerlingen terug naar de groepsleerkracht ◆ koppel iedere vorm van negatief of positief sociaal gedrag terug naar de groepsleerkracht wanneer het leerlingen betreft die betrokken zijn bij het structurele pesten ◆ spreek kinderen aan op hun negatieve gedrag in de omgang met elkaar en ◆ beloon kinderen voor hun positieve sociale gedrag ◆ maak afspraken omtrent de gezamenlijke naleving van de afspraken door teamleden en leerlingen.
Stap 4	Ouders/verzorgers informeren
Doel	Het stimuleren van de betrokkenheid van de ouders/verzorgers bij het plan van aanpak op school en hierover met hun kinderen te praten.
Actie	Alle ouders/verzorgers worden ingelicht over de activiteiten en afspraken op klassen- en schoolniveau, die in het kader van de aanpak van de pestproblematiek worden uitgevoerd.
Stap 5	Interventie/actiefase
Doel	Door pestproblematiek op beide niveaus middels afspraken en specifieke activiteiten structureel en grondig aan te pakken is de kans op een positief en duurzaam resultaat het grootst.
Actie	De gekozen interventies worden uitgevoerd op klassen- en schoolniveau.
Stap 6	Evaluatie in team
Doel	Feedback geven en krijgen over de uitgevoerde interventies en advisering omtrent vervolg aanpak aan de verschillende betrokkenen.
Actie	In het team worden de bevindingen en resultaten van de interventies besproken. Op grond hiervan wordt bekeken welke activiteiten zinvol zijn geweest en effectief bleken. Indien nodig wordt opnieuw nagedacht over nieuwe mogelijkheden om problemen verder aan te pakken. Indien nodig: externe deskundigheid inroepen. De ouders krijgen feedback in de vorm van een mondelinge toelichting of via een schrijven. Een ouderavond kan tot de mogelijkheden behoren mits goed voorbereid en onder onafhankelijke en deskundige begeleiding.